

Idfa

BESPREKING SHADOW WORLD

Johan Grimonprez schetst in zijn documentaire over de internationale wapenhandel een inktzwart beeld van de wereld. Geen wonder dat hij doodmoe is.

Door **Sacha Bronwasser**

Het houdt nooit op

Wie bang is om op een dag in een kille, zwarte wereld wakker te worden, kan beter niet naar *Shadow World* gaan. De film over de internationale wapenhandel, gemaakt door kunstenaar Johan Grimonprez naar aanleiding van het gelijknamige boek uit 2011 van ex-politicus Andrew Feinstein, is een koude, koude douche.

Na de vertoning van de film op het filmfestival van Gent onlangs (eerder won de film al prijzen in Edinburgh en op het Tribeca Film festival) stonden we versuft op de stoep. We beseften dat wie de Amerikaanse verkiezingen ook zou winnen, welke stad er ook op IS 'terugveroverd' ging worden, bij welke bank we ons geld ook zouden gaan stallen (de laatste vraag uit de zaal ging daarover, maar er kwam geen antwoord) – het ging allemaal niets uitmaken. Die oorlogen, die gaan dóór. 'Bommen hebben een houdbaarheidsdatum', zegt wapenhandelaar Riccardo Privitera, 'net als fruit. Op een gegeven moment moet je ervan af.' Dat Privitera inmiddels zelf een gevangenisstraf van zeven jaar uitzit, ook dát gaat niets uitmaken. De handel, die gaat door.

De documentaire was al vaker aangekondigd, en nu de film klaar is wordt duidelijk waarom het even duurde. 'Ik had eerst een versie van vier uur', zei Grimonprez in Gent. Het boek van Feinstein, die meewerkte aan de film, was nog maar het begin geweest van een veertigtal interviews met (voormalige) kopstukken uit de journalistiek, de politiek en het militaire apparaat. En

wat een modderstroom kwam daar naar boven. Grimonprez, de meester van de *found footage*, loodst je aan de hand van fantastisch gevonden en gemonteerd beeldmateriaal door de jaren zeventig, tachtig en negentig naar het nu. Daar zien we Thatcher, Reagan, Bush sr., de blozende Tony Blair – 'de grootste wapenhandelaar van allemaal' – Bush jr., allen steeds inniger bevriend met prins Bandar, de Saoedische ambassadeur in de VS en het brein achter steeds grotere wapendeals, openlijk of niet zo heel openlijk. Corruptie is de norm. En hij leidt je naar de schokkende conclusie dat Barack Obama – ja, hij – misschien nog wel het meest betekend heeft voor de wapenindustrie, met zijn verruiming van de slagkracht van de geheime diensten en de drone-aanvallen. 'Profielaanvallen': alleen een verdenking is genoeg. En klaar staan weer de handelaren met hun overrijpe fruit, binnengelaten door lobbyisten op Gucci-schoenen. Niemand heeft er baat bij dat die oorlogen stoppen.

Grimonprez is een kunstenaar. En dus worden we, minder dan in zijn voorgaande films maar toch nog heel duidelijk, naast de interviews getraakteerd op poëtische beeld-intermezzi, op terzijdes, op wonderlijke historische anekdotes over menselijkheid en momenten van verzet. 'Mijn volgende werk gaat over liefde' zei de vermoeide Grimonprez, 'ik kan niet meer.' Gelukkig heeft hij dit afgemaakt.

Shadow World – inside the global arms trade (Johan Grimonprez, VS/B/DK, 98 min.)

Tony Blair en Moammar Kadhafi in *Shadow World*.

Foto Idfa

BESPREKING LIBERATION DAY

De Sloveense kunstroockband Laibach in Pyongyang.

In *Liberation Day* is te zien hoe de Sloveense band Laibach zich opgewekt opmaakt voor een historisch concert in Noord-Korea. En ach, persoonsverheerlijking en censuur, hoe erg kan het helemaal zijn? Nou, best erg dus.

Door **Robert van Gijssel**

Pop in Pyongyang

Die opmerking aan het eind van de muziekdocumentaire *Liberation Day*, die zegt eigenlijk alles. De Sloveense kunstroockband Laibach wandelt van het podium in Pyongyang na 'het eerste westerse rockconcert ooit in Noord-Korea' (en een uiterst bescheiden applausje van een verbijsterd Noord-Koreaans publiek). Een Laibach-bandlid geeft een high five aan iemand uit de entourage: 'Was leuk. Volgende keer in Teheran?'

Wat bezielt die popmusici toch? Waarom zijn ze altijd zo wanhopig op zoek naar die laatste uitdaging, willen ze altijd weer onbetreden paden bewandelen en spelen op maagdelijke podia in de meest onmogelijke landen? Het is nooit genoeg, ook niet na twintig wereldtournees. Rocken in Raqqa? Waarom niet, als je daar popgeschiedenis kunt schrijven?

Een mooi recent voorbeeld van dit muzikantendefect: The Rolling Stones in Cuba. De grootste rockband